

UNIONE
EUROPEA

Prefettura - UTG
di Alessandria

Fondo europeo per l'integrazione di cittadini di paesi terzi
Progetto "Da straniero a cittadino"

ITALI: UDHEZIME PER PERDORIMIN

Istituto per la storia della resistenza e
della società contemporanea
in provincia di Alessandria
"Carlo Gilardenghi"

Mireserdhet ne Itali!

Neni 1

Italia eshte nje Republike demokratike, e bazuar ne punen. Sovraniteti i perket popullit, qe e ushtron ate ne format dhe brenda kufijve te Kushtetutes.

Neni 3

Te gjithë shtetasit kane dinjitet shoqeror te njejte dhe jane te barabarte perpara ligjit, pa dallim seksi, race, gjuhe, feje, mendimi politik, kushtesh vetjake e shoqerore. Eshte detyre e Republikës hequja e pengesave te karakterit ekonomik e shoqeror, te cilat, duke kufizuar ne praktike lirine dhe barazine e shtetasve, ndalojne zhvillimin e plote te personalitetit njerezor dhe pjesemarrjen efektive te te gjithë punonjesve ne organizimin politik, ekonomik e shoqeror te Vendit.

Neni 11

Italia e hedh poshte luften si instrument cenimi te lirise se popujve te tjere dhe si mjet zgjidhjeje te mosmareveshjeve nderkombetare, pranon, ne kushte barazie me shtetet e tjera, kufuzime te sovranitetit per aq sa jane te nevojshme per nje rend qe te siguroje paqen dhe drejtesine ndermjet Kombeve; ajo incurajon dhe favorizon organizatat nderkombetare qe kane kete qellim.

Keto ligje jane disa nga parimet themelore ne te cilen bazohet **Kushtetuta e Republikës Italiane**.

Republika eshte zgjedhur nga populli italian me nje referendum me 2 qershor 1946 dhe per kete arsye kjo dite ne Itali eshte feste kombetare. Ne kete dite votuan per here te pare edhe grate. Nje dite tjeter feste kombetare ne Itali eshte edhe 25 prilli, dita e clirimit nga fashizmi dhe nazizmi.

Ne Rome , kryeqyteti i Italise, eshte firmosur ne 1957 “Traktati i Romes” qe krijoi Komunitetin Ekonomik Evropian, sot Bashkimi Evropian. Ne fund te vitit 2013 shtetet anetare te Bashkimit Evropian ishin 28.

Nga gjysma e dyte e vitit 1800 deri ne Luften e Pare Boterore dhe ne dhjetvjecaret e ardhshem deri ne Luften e Dyte Boterore Italia ka qene nje vend emigrant , si jashte dhe brenda vendit , nga Jugu ne Veri ,dhe nga Lindja ne Perendim. Nga vitet '90 te shekullit te kaluar eshte bere destinacion per shume emigrant te ardhur nga shtete te ndryshme te botes.

Qytetari i huaj qe hyn ne Itali per here te pare firmos **Marreveshjen e Integritimit** . Behet fjale per nje marreveshje ndermjet qytetarit te huaj me moshe mbi 16 vjec dhe Shtetit Italian, duke u bazuar t mbi nje parim te Bashkimit Evropian , e perkrahur edhe nga Italia.Integritimi eshte nje proces pershtatjeje reciproke ,qe perfshin si qytetarin e huaj, ashtu edhe qytetarin e shtetit evropian.Kjo do te thote qe qytetaret e huaj duhet te marrin pjese ne jeten publike dhe kane te drejta dhe detyrime ndaj shtetit Italian. Ne te njejten kohe shoqeria qe i mirepret duhet t'i garantoje qytetareve te huaj qasje ne njohuri te gjuhes italiane , te ligjeve,dhe te funksionimit te sherbimeve.

Respektimi i kesaj marreveshjeje valutohet c'do 2 vjet, brenda te cilit qytetari i huaj duhet te demostroje :

- njohje te mjaftueshme te folurit te gjuhes italiane
- njohje te mjaftueshme te parimeve themelore te Kushtetutes dhe organizimit te Shtetit
- njohje e mjaftueshme e jetes civile , ne fushen e shendetsise,te arsimit, sherbimeve sociale,punes dhe detyrimeve fiskale.
- Permbushja e detyrimit shkollor per femijet minorene.

Shtetet qe permbahen ne karten e vlerave te shtetesise dhe integritimit. Shteti ve falas, ne dispozicion te qytetareve te huaj ,mjete per te arritur keto rezultate : kurse ne Qendrat Territoriale te Perhershme , vidio dhe fletushka te perkthyer ne gjuhe te huaja.

Kush don te dije me shume per marreveshjen e integritimit mund te konsultohet ne faqen e internetit <http://www.interno.gov.it> del Ministero dell'Interno, ku do te gjeni informacione te perkthyer ne 19 gjuhe .

Italia është e ndarë në 20 rajone , dhe këto të fundit të ndara në provinca. Kryeqendra e Piemonte (një rajon që ndodhet në veriperëndim) është qyteti i Torinos. Alessandria është një provincë e Piemonte, dhe përveç saj , si kryeqendra e provincës, ndodhen dhe qendra të tjera të rëndësishme si : Casale, Acqui Terme, Novi Ligure, Ovada e Tortona. Serravalle Scrivia është një qendër e vogël banimi e provincës me përqindjen më të lartë të qytetarëve të huaj.

Marreveshja e integritit firmoset bashkë me kërkesën për lejen e qëndrimit me një zgjatje jo më pak se një vit. Në momentin e firmës, marreveshja dorëzohet në dy kopje, një për Prefekturën dhe një tjetër për qytetarin e huaj, në të cilën mund të zgjedhë gjuhën që preferon, ndërmjet atyre që Ministria ka në dispozicion.

Marreveshja e integritit firmoset në Sportello Unico për l'Immigrazione të Prefekturës në rrugën Piacenza 31 – Alessandria (në rast të hyrjes për punë ose bashkim familjar) ose në Questurën në rrugën Lamarmora n.71 - Alessandria (në rast të hyrjes për vete punësim , kohezion familjar, ose motive të tjera).

Prefektura dhe Kuestura janë pikat e para të referimit në territor për qytetarët e huaj, këtu në fakt behen praktikët për leshimin dhe rinovimin e lejes së qëndrimit, për të kërkuar bashkimin familjar ose nënshtrësitë italiane.

Sapo të paiseni me lejen e qëndrimit është e rëndësishme t'i drejtoheni Komunes në të cilën jetoni për t'u regjistruar në regjistrin e banorëve. Me pas qytetari i huaj mund të kryejë praktika të ndryshme të rëndësishme si: Karta e identifikimit , shpallja e gjendjes së familjes, certifikata personale etj...

Në disa komuna të provincës ekziston një shërbim i ndërmjetësimit kulturor, me persona eksperte që flasin gjuhët me të përdorura të emigrantëve.

Në Alessandria sportelli për të huajt ndodhet në Komune , në Piacen Libertà 1. Në Casale Monferrato Komuna ndodhet në rrugën Mameli 10, ndërsa Sportelli për qytetarët e – Agjencia Familjare ndodhet në rrugën Martiri di Nassirya 8. Në Novi Ligure Komuna ndodhet në rrugën Giacometti 22, në Tortona në rrugën Alessandria 62, në Valenza në rrugën Pellizzari 2, në Ovada në rrugën Torino 69 dhe në Serravalle Scrivia në rrugën Berthoud 49. Ekziston dhe një regjister i rëndësishëm ku mund të regjistroheni : ajo e Qendrës të Punësimit e dobishme për të hyrë në botën e punës. Në Alessandria ndodhet në rrugën Cavour 17, në Tortona në rrugën Marsala 22, në Novi Ligure në rrugën Oneto 29, në Acqui Terme në rrugën Crispi 15 , në Casale M.to në rrugën Magnocavallo 11/13, në Ovada në rrugën Pietro Nenni 12/16, në Valenza në rrugën 9 febbraio 16.

Në c'do komune , ekziston edhe shërbimi social, që ndihmon personat dhe familjet në nevojë në raste të: vështiresive ekonomike, personave me aftësi të kufizuara , keqtrajtimit.

Ligjet europiane dhe italiane mbrojnë shëndetin e të gjithë qytetarëve. Qytetaret e huaj të pajisur me leje qëndrimi mund të regjistrohen në Sherbimin Shëndetsor Nazional dhe mund të zgjedhin mjekun e familjes dhe pediatrin për fëmijet e tyre. Sherbimet shëndetsore të ofruara nga autoritetet shëndetsore lokale parashikojnë pagesën e një tike, në bazë të ardhurave vjetore, dhe n.q.s. këto të ardhura janë të ulta mund të aplikohet për mos pagim.

Per t'u regjistruar në Sherbimin Shëndetsor Nazional dhe për të zgjedhur mjekun e familjes duhet të drejtoheni në qarkun ASL AL: Alessandria – rruga Pacinotti 38; Acqui Terme – rruga Alessandria 1; Casale Monferrato – rruga Palestro 41; Novi Ligure – rruga Papa Giovanni XXIII; Ovada – rruga XXV aprile 22; Tortona – rruga Milazzo 1; Valenza – rruga Santuario 67/69.

Ndihma e shpejtë është e hapur 24 mbi 24, për urgjencat. Numri i telefonit për të kërkuar ndihmën e shpejtë me ambulancë është 118. Kur një person arrin në urgjencë pritet nga një infermiere e specializuar që mblodh informacion mbi problemin shëndetsor dhe shënon një kod me ngjyrë në bazë të urgjencës: e kuqe do të thotë urgjente, e verdhe tregon mesatare kritike, jeshile pak kritike, dhe e bardhe nuk është urgjente.

Është shumë e rëndësishme që këto shërbime të përdoren vetëm për urgjencë reale. Kjo bëhet për mos të krijuar rralle, pritje të panevojshme dhe mbi të gjitha t'i shërbehët në mënyrë sa më të shpejtë rasteve të rënda dhe me rrezik jete. Për të gjithë rastet e tjera shëndetsore është mjeku i familjes, pediatri, ose shërbime të tjera shëndetsore. Shumë i rëndësishëm është edhe parandalimi, të kesh një stil jetese të shëndetshme (ushqim natyral, të mos pish duhan, të mos konsumosh shumë pije alkolohe, të besh levizje) dhe të besh kontrollet mjeksore të parashikuara (psh për grate pap testin dhe mammografine). E gjithë kjo shërben për të evituar shumë sëmundje, ose të kapen në fazën fillestare, kur mundësitë për shërim janë më të mëdha.

Në Alessandria Spitali është në rrugën Venezia 16 dhe ekziston edhe një Spital Pediatrik, që i dedikohet vetëm kuresë së fëmijëve e që ndodhet në spalto Marengo 46. Në rast nevojë në këto shërbime mund të nderhyjnë dhe ndërmjetësit kulturor.

Grate shtatzena janë të mbrojtura e mund të drejtohen në Konsultorin familjar ku do të ndiqen nga personeli i specializuar dhe nga ndërmjetësit kulturorë. Të gjitha analizat baze për grate shtatzena janë falas. Në konsultor zhvillohen edhe aktivitete për mbrojtjen e shëndetit të grave, të çiftëve, e të fëmijëve. Shumë i rëndësishëm për fëmijet është edhe vaksinimi, ku prinderit janë të ftuar të dergojnë fëmijet e tyre që në moshe të vogël për të parandaluar shumë forma të sëmundjeve infektive.

Ne Itali te gjithë femijet duhet te shkojne ne shkollë. Duke filluar nga mosha 6 deri ne 16 vjec shkolla eshte e detyrueshme dhe falas. Shume femije fillojne kopshtin qe ne moshen 2/ 3 vjecare dhe edhe per kete grupmoshe shkolla eshte falas. N.q.s te dy prinderit punojne , femijet mund te frekuentojne cerdhen duke filluar qe ne moshen 3 muajshe .Mbas detyrimit shkollor ,mosha mbi 16 vjec, te rinjte mund te frekuentojne shkollen e mesme publike gratis , duke zgjedhur drejtime ne baze te aftesive te tyre te pershtatshme , deri sa te marrin nje diplome , shume e rendesishme ne fushen e punes. Ndersa Universiteti kerkon nje pagese ne baze te te ardhurave vjetore ,por studentet e mire dhe ato me te ardhura te uleta mund te perfitojne burse studimi.

Shkolla mund t'i drejtohet edhe te rriturve ,sepse te vazddosh te studimet e te informohesh eshte e rendesishme ne c'do moshe, per kete ekzistojne Qendrat Territoriale te Perhershme per edukimin e te rriturve ku eshte e mundur per qytetaret e huaj te mesojne gjuhen italiane dhe kulturen qytetare, duke frekuentuar kurse per te pasur diplllomen e tete vjecares, per te mesuar gjuhe te ndryshme nga italishtja , informatike etj...

Keto jane sekretarite e Qendrave Territoriale te Perhershme ne province:Ne Alessandria - spalto Rovereto 63; Casale Monferrato – rruga Gonzaga 21; Acqui Terme – rruga Marengo 2. CTP i Acqui Terme ka dege te distakuara edhe ne Tortona, Ovada e Novi Ligure.

Per te marre te gjithë informacionet e duhura per regjistrimin ne shkollë te femijeve, te rinjve dhe te rriturve mund t'i drejtoheni sekretarise se shkollës publike me afer baneses suaj.

Duke firmosur marreveshjen e integritit qytetari i huaj angazhohet per te respektuar Letren e vlerave te nenshtetsise dhe te integritit.Po c'fare eshte ky dokument dhe c'fare permban.? Letra e vlerave lind per te permblodhur dhe per t'ju bere te qarte te gjithëve, parimet themelore ne te cilen bazohet jeta civile ne Itali, parime qe dalin nga Kushtetuta e Republikës dhe nga Letrat evropiane dhe internacionale mbi te drejttat e njeriut, dhe vecanerisht mbi problemet qe mund te lindin nga bashkejtesa e kulturave te ndryshme.

Vlerat kryesore te bashkejteses civile ne Itali jane liria, barazia dhe respektimi i dinjitetit te c'do personi. Per kete arsye Italia parashikon mbeshtetjen e personave ne nevojë, ne vecanti grate dhe te miturit, viktimat e deskriminimit dhe te persekutimit, si psh ata qe kerkojne azil politik, te ardhur nga vende qe jane ne lufte ose vende nen diktature. Italia mbeshtet edhe ata persone qe jane ne gjendje te keqe ekonomike, sepse te gjithë kane te drejte per nje jete dinjitoze.

Barazi do te thote te gjithë,burra e gra, italiane apo te huaj te kene te njejttat te drejta dhe detyrime.

Burri dhe grua jane te barabarte perpara ligjit, dhe kane te drejta te njejta brenda familjes, ne shoqeri dhe ne vendin e punes.

Te gjithë personat qe jetojne ne Itali kane te drejte te shprehin fene e tyre ne kultura te ndryshme , dhe respektimin e te tjereve.Shteti eshte laik dhe te gjithë fete e tjera jane te lira perpara ligjit.C'do simbol fetar respektohet, ashtu si edhe c'do forme veshjeje, por mbulimi i fytyres ne vende publike eshte e ndaluar, sepse kjo nuk lejon identifikimin e personit.

Eshte e ndaluar c'do forme violence brenda dhe jashte familjes.

Arsimimi eshte nje e drejte themelore per formimin e personit dhe integrimin e tij ne shoqeri,per kete te gjitha femijet duhet te respektojne detyrimin shkollor ,sic eshte shpjeguar me lart. Eshte nje detyrim i prinderve te dergojne femijet e tyre ne shkolle. Shkolla eshte vendi ku femijet dhe te rinjte, me origjine italiane apo te huaj,mesojne se bashku te ndertojne te ardhmen e shoqerise.

Puna eshte nje e drejte e c'do qytetari dhe duhet te kryhet duke zbatuar ligjin.Eshte e ndaluar puna ne te zeze dhe c'do forme diskriminimi dhe shfrytezimi.

Racizmi dhe ksenofobia ,ne te gjitha format e tyre .kundershtohen me force.

Te gjitha kane te drejte te marrin kurat mjeksore te domosdoshme ne strukturat publike. Jane te ndaluara te gjitha format e gjymtimit te trupit, perjashtuar rastet per arsye mjeksore.

Italia eshte kunder luftes dhe eshte e angazhuar ne nivel internacional per zgjidhjen paqesore te konflikteve.

Ne Itali nuk praktikohet as dhuna dhe as denimi me vdekje, ashtu si ne te gjitha vendet e tjera evropiane. Evropa dhe Italia po luftojne qe te hiqen edhe ne pjesen tjeter te botes, sepse kudo respektohen te drejtat e njeriut dhe format demokratike te shtetit , qe garantojne pjesmarrjen e te gjithëve ne jeten politike.

Ne Itali pjesmarrja ne jeten civile realizohet edhe nepermjet shoqatave. Shume persona, italiane apo te huaj, jane te angazhuar ne shoqata qe merren me vullnetarizem ne fusha te ndryshme si :shendetsi sociale, kulture, sport etj .Me emigracionin kane lindur shume shoqeri qe kane si qellim t'u mesojne dhe percjellin te tjereve gjuhen dhe zakonet e vendit te origjines, te favorizojne shkembimin ndermjet italianeve dhe te huajve, por edhe te huajve ndermjet tyre me prejardhje te ndryshme . Te jetosh ne Itali do te thote te marresh pjese ne nje feste,ne nje koncert,ose ne nje konference kulturore.....ndoshta me nje nderprerje per ndonje embelsire te shijshme pse jo edhe interkulturore!

L'opuscolo informativo "ITALIA: ISTRUZIONI PER L'USO" è stato realizzato dall'Istituto per la storia della resistenza e della società contemporanea in provincia di Alessandria "Carlo Gilardenghi", nell'ambito del Progetto "Da straniero a cittadino", della Prefettura - UTG di Alessandria, finanziato dal Fondo Europeo per l'integrazione di cittadini di paesi terzi - FEI Prefetture "Capacity building 2012.

Traduzione in lingua albanese realizzata da Gentiana Tepshi